

CZECH ABSTRACTS TSCHECHISCHE ZUSAMMENFASSUNGEN

ABSTRAKTY

NORBERT METTE (s. 125)

Dodatky ke vztahu teologie k jiným vědám se zvláštním ohledem na praktickou teologii a na vztahy humanitních věd: Zkoumajíc vztah vývoje (katolické) teologie k ostatním univerzitním vědám je možné v ideálním případě rozlišit několik typických úseků. Teologie se na začátku stavěla k ostatním vědám (psychologie, sociologie, atd.) *odmitavě*, později se ale začala zajímat o jejich *metodologii* a přebírat ji. Teologie využívala humanitní vědy jako *pomocné vědy*, jako prostředek pro své cíle, a tyto se pak v dalším kroku jako *samostatné disciplíny* (pastorální psychologie, pastorální sociologie) integrovali do teologie jako rovnocenné partnery. Dnes jsou humanitní vědy považovány již za *rovnocenné partnery*, s nimiž je nutné spolupracovat. Otázkou je, jakým způsobem se může teologie přičinit k tomuto interdisciplinárnímu dialogu.

Klíčová výrazy: teologie, poznání Boha, praktická teologie, humanitní vědy, interdisciplinarita, pastorální psychologie, pastorální sociologie, teorie, empire, normativnost.

MIKLÓS TOMKA (s. 138)

Jak se cítí lidé ve střední a východní Evropě? Jakými hodnotami se řídí? Úryvky z výzkumu společenských hodnot: Bývalé socialistické státy střední a východní Evropy zdědili různé tradice, fixace a sociální mechanismy z období před politickým převratem v roce 1989. Tyto mechanismy zpomalují vytvoření duchovní jednoty kontinentu. Studie nám pomocí výzkumu společenských hodnot a navazující odborné literatury ukazuje různé emocionální postoje a představy hodnot, aby poukázala na to, že politické poměry východní Evropy, které se vyvinuly v desetiletích po druhé světové válce, dodnes definují postoj obyvatelstva ke státu i k sobě. Z výzev nutkání modernizace, s nimiž si nové demokracie musí poradit, tento výzkum zdůrazňuje na jedné straně váhu zemědělského sektoru, nevyšpělost průmyslu a slabý ekonomický výkon, na druhé straně rozvrácení bývalého sociálního řádu a nevyšpělost občanské společnosti. Dále poukazuje na to, že individualismus podporovaný někdejší komunistickou stranickou politikou a ústup do soukromého života dodnes ovlivňují sociální život, přičemž ve společnosti blahobytu a nadbytku jsou považovány za nejdůležitější takové „post-materialistické“ hodnoty, jako například svoboda, životní prostředí, lidská práva a rovnocennost. Studie se na závěr zabývá politickými názory a představou hodnot, nostalgii po komunismu, diferenciací společnosti a ztrátou glorioly „dělnické třídy“.

Klíčová výrazy: hodnoty, výsledek výzkumu, postsocialistické státy, průzkum, společnost, změny, priority

LÁSZLÓ TAMÁS SZABÓ (s. 158)

Škola ve světě médií: Příležitosti a překážky, změna prostředí a neformální vzdělávání: Tento článek je žánrově podobný eseji, který spočívá zčásti na – selektivní – literární adaptaci, zčásti na znalostech z víceletého vysokoškolského kurzu. Jeho tematickým těžištěm jsou: medializované prostředí a vzdělávání; informace versus poznatky; svět médií-hodnoty-modely; „digitální lidové umění“; nový typ člověka: „homo informaticus“. Prezentace a analýza zdrojů/pozadí nových metafor výukového a vzdělávacího prostředí („vědomostní společnost“, „evropský vzdělávací prostor“, „evropský rozměr“ vzdělávání). Problematika článku: medializované prostředí jako prostor širšího sociálního dialogu versus masová manipulace masové společnosti; učitelské role v novém vzdělávacím prostředí; dynamika vývoje školní a sociální komunikace s kombinovanými mediemi (obraz + text), změny podílu obrazu a textu a vyvoditelné závěry.

Klíčová výrazy: škola, vzdělávání, prostředí, hodnoty, role pedagoga, media, digitalizace, post-moderna, homo informaticus, ilustrace, vizualizace

KINGA BAKK-MIKLÓSI & RITA FÓRIS-FERENCZI (s. 177)

Situace bilingvní výuky maďarské menšiny v Rumunsku z pedagogického a psycholingvistického pohledu: Studie uvádí situaci v oblasti bilingvního, resp. bilingvního menšinového vzdělávání a vzdělávací politiky, uplatňování bilingvních modelů a právní předpisy související se vstupní regulací sekundárního (rumunského) jazyka. Při vypracování účinné pedagogické strategie bilingvní edukace je nezbytné poznání specifického sociálního a jazykového prostředí žáků. Pro Maďary žijící v Rumunsku je dvojjazyčnost daným sociálním a jazykovým prostorem, avšak nejednotným: jazyková mnohobarevnost a její od sebe se odlišující regionální varianty vytvářejí z hlediska používání mateřského jazyka a osvojení si rumunštiny diferencované jazykové situace. Významným krokem vpřed jsou tedy ty výzkumy bilingvnosti, které se reflektováním na zkušenosti zahraničních výzkumů snaží o to, aby se z pohledu vzdělávací politiky, sociolingvistiky, jazykovědy a pedagogiky čím přesněji diagnostikovalo pozadí menšinové bilingvní edukace. Ve vědomí tohoto mnohotvárného sociálního a jazykového prostředí článek uvádí (na základě výsledků jednoho sociolingvistického výzkumu) nejvýznamnější výsledky srovnávací studie v oblasti chápání řeči a schopnosti produkce řeči u žáků vyučovaných jednojazyčně v maďarštině anebo dvojjazyčně při dominanci maďarštiny, maďarsko-rumunsky, které jsou potřebné pro poznávání žáků a pro vědomý výběr pedagogické strategie.

Klíčová výrazy: Rumunsko, dvojjazyčnost, vyučovací modely, právní předpisy, vstupní regulace, psycholingvistika, chápání řeči, produkce řeči, pedagogické strategie

MÁRK BÉRDI, FERENC KÖTELES, ATTILA SZABÓ & GYÖRGY BÁRDOS (s. 196)

Placebo efekt ve sportu: Meta-analýza: V našem příspěvku stručně popíšeme základy průzkumu placebo efektu, pak představíme výsledky naší meta-analýzy vzniklé podle studií zkoumajících placebo efekt měřitelný v sportovním výkonu. Podle 14 studií zahrnutých do meta-analýzy jsme dospěli k účinku střední míry (0,4; 95% CI 0,24-0,56). Homogenita míry účinku (χ^2 (13; N = 196) = 9,35; p = 0,75) a možnost využití výkladového modelu jsme zkoumali také. Míra kontroly placebo měřená ve více odvětvích sportu (např. cyklistika, běh, vzpírání) se ukázala signifikantní v různých fyziologických a výkonnostních ukazatelích (např. svalová síla, puls, rych-

lost) a měnlivých psychologických faktorech (např. vnímání únavy, rozhovory po průzkumu). Z výzkumů můžeme vyvodit všeobecný závěr, že dopad různých placebo je razantní ve zvyšování výkonnosti sportovců. Avšak některé výsledky výzkumů je nutné kvůli bariérám metodologie interpretovat s opatrností. Podle shlédnutých studií a jimi vyvolaných dotazech doporučujeme metodologii a další směry výzkumu.

Klíčová výrazy: placebo efekt, meta-analýza, očekávání, pověry, sport, mechanismus fyzického výkonu, nocebo

HANS-JOACHIM MAAZ (s. 213)

Dodatky k dějinám psychoterapie v NDR: Článek prezentuje dějiny psychoterapie v Německé demokratické republice s důrazem na vývoj psychodynamických a psychoanalytických metod. Boj kolem psychoanalytické teorie a praxe je významný nejen z pohledu terapeutických koncepcí, ale i pro osobní vývoj psychoterapeutů, resp. proto, že umožňoval distanci od politicko-ideologického systému NDR. Studie dává přehled o mnohotvárnosti psychoterapeutických metod používaných v NDR. Velmi dobře ukazuje pozoruhodný vývoj psychoterapie v NDR struktura její organizace, která sestávala z Lékařské psychoterapeutické společnosti NDR, ze psychologické společnosti NDR a oblastních společností, resp. ze systému navzájem na sebe napojených systémů diagnostiky a léčby neuroticko-funkčních poruch, jehož součástí byli specializovaný lékař, psychoterapeut, psycholog a speciální „psychoterapie“. Studie přitom prezentuje i potíže společenského uznání provádění psychoterapie v NDR do období politického zvratu, kdy se začlenila do systému psychoterapie Německé spolkové republiky. Článek s uznáním připomíná dílo nejvýznamnějších osobností psychoterapie NDR.

Klíčová výrazy: psychoterapie, NDR, komunismus, státní socialismus, diktatura, dějiny, přehled, pomocná povolání, formy terapie, organizace, katatýmne obrazové prožívání